

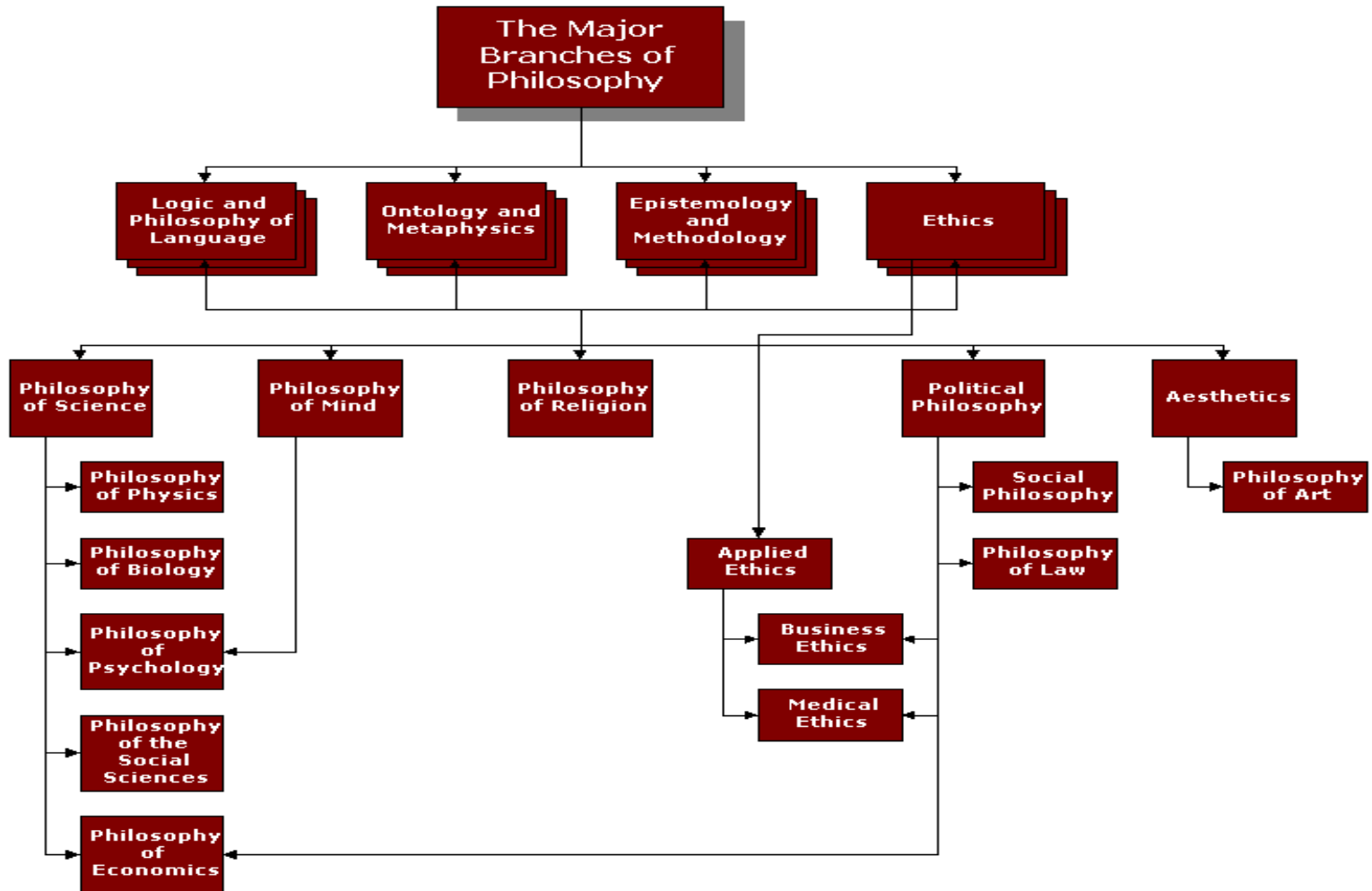
Onderwijs maakt vrij

Patrick Loobuyck

UA/UGent

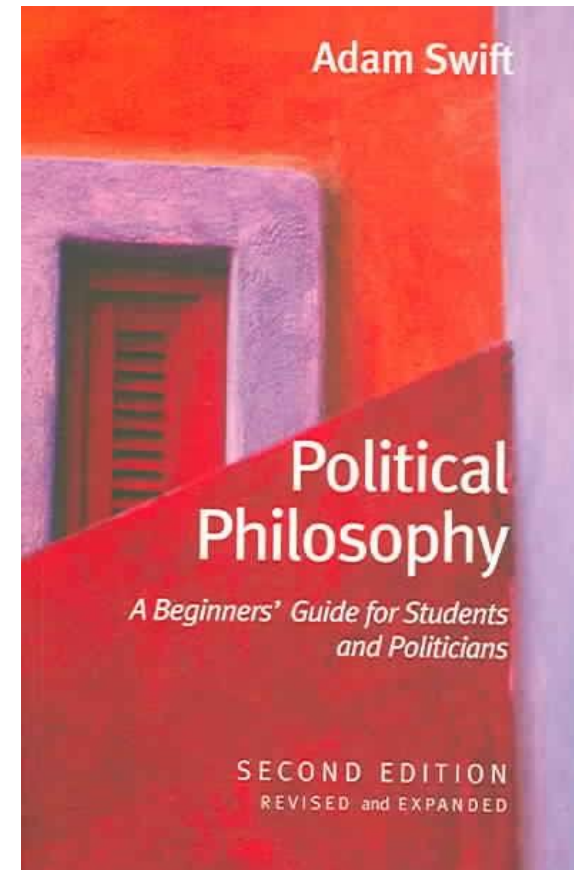
Patrick.loobuyck@uantwerpen.be

Filosofie als discipline

Politieke filosofie

- Wat mag of moet een overheid (niet) doen?
- Welke morele uitgangspunten sturen het overheidshandelen?
- Wat kunnen burgers in een gedeelde politieke gemeenschap van elkaar verwachten?

- Leerplicht?
- Eindtermen?
- Centraal examen?
- Onderwijs financieren?
- Studiebeurzen?
- Mag een officiële school aan waardenoverdracht doen en hoe verhoudt zich dat tav het recht van ouders om hun kinderen volgens eigen inzichten op te voeden?
  - Burgerschapseducatie?

Welk soort vrijheid?

- Negatieve/formele – positieve/reële vrijheid
- *“De vrijheid van niet-geïnformeerde mensen is een valse vrijheid en de vrijheid zonder de capaciteit van het kritisch denken is leeg.”*
- J.S Mill: onderwijs ontzeggen = *moral crime*
- Joel Feinberg: Right to an open future
- John Rawls: *“The capacity to frame, revise and pursue a conception of the good”*

Politiek liberalisme

- Mensbeeld
- Grondrechten / rights as trumps
  - recht op onderwijs (eindtermen, studiebeurs...)
- Neutraliteit van de overheid
- Vrijheid van onderwijs

Kritieken van twee kanten

- Te veel speelruimte en krediet aan religieuze en meer traditionele levenswijzen?
- Moet het (officieel) onderwijs geen kritische, liberaal-seculiere houding en levensovertuiging promoten?
- Werkt liberaal onderwijs niet homogeniserend en staat het wel voldoende open voor diversiteit?
- Dwingt liberaal onderwijs niet te veel tot een liberale en kritische levenshouding?
- Wat met conservatieve en traditionalistische levenswijzen die niet gebaseerd zijn op autonomie, wetenschap en kritisch denken? Worden die doorheen liberaal onderwijs voldoende verdisconteerd en gewaardeerd, en zal liberaal onderwijs na verloop van tijd die diversiteit niet wegwissen?

kerntaken

- Informeren, voorlopig beste kennis
  - In onderwijs geldt: *truth should be the controlling value*
- Common values, overlappende consensus
  - Individuele en publieke moraal
  - In een verlichte samenleving, moet niet iedereen het eigen leven op basis van de verlichting vorm geven. De verlichting als uitgangspunt voor het samenleven volstaat.
- Wetenschappelijk en democratisch ethos
- Onderwijs moet autonomie *faciliteren*, niet noodzakelijk promoten

Geen
consensus
over hoe we
moeten
leven, maar
over hoe we
moeten
samenleven

De vertegenwoordigers van de verschillende geloofsovertuigingen kwamen op 9 september 2015 samen voor een 'Gebed voor de vrede'

15 maart 2015 *Together in peace-* vrijheid en respect

Our European Way of Life

THE UNION IS FOUNDED ON THE VALUES OF
**RESPECT FOR HUMAN DIGNITY, FREEDOM, DEMOCRACY,
EQUALITY, THE RULE OF LAW AND RESPECT FOR HUMAN
RIGHTS**, INCLUDING THE RIGHTS OF PERSONS BELONGING TO
MINORITIES. **THESE VALUES ARE COMMON TO THE MEMBER
STATES** IN A SOCIETY IN WHICH PLURALISM, NON-DISCRIMINATION,
TOLERANCE, JUSTICE, SOLIDARITY AND EQUALITY
BETWEEN WOMEN AND MEN PREVAIL.

- TREATY OF LISBON, ARTICLE 2 -

Veilig in conflict

- Frisse wind
- Leren van mening verschillen
- Aandacht voor minderheidsstemmen
- Valkuil van paternalisme vermijden
  - Jongeren in hun waardigheid laten
- Wij/zij denken en polarisering vermijden
  - Steeds voldoende perspectieven in rekening brengen, wederkerigheid, complexiteit.

Uitdagingen

- Burgerschapseducatie
- Redelijke accommodatie
  - Uitzonderingen op moreel gemotiveerde regels en wetten kunnen niet
  - Over pragmatische afspraken valt te onderhandelen

*The Commonwealth requires
the education of the people as
the safeguard of order and
liberty*
